

Haşmet Babaoğlu ile Siyaset Üzerine

Halil Gökhan

Adam kapıdan içeri girer. Yatağın üzerinde bulunan tabancayı alır ve camdan dışarı ateş eder.

Bir yazar bu küçük olayın odada kalan tarafını yazdığında çoğunlukla öykü olur, önceki güne dönüp kalemini sokağa çıkardığında ise roman olmaya başlamıştır.

Adam evde ne aramaktadır? Tabanca kimindir? Kime ve neden ateş eder?

Bu soruların cevaplarını vermeye başladığında yazar, siyaset yapmaya başlamıştır. Bir metin içinde soruların sorulmaya başlandığı anın birkaç dakika öncesine kadar o dramatik metnin türü için öykü diyorsak ve bu anın biraz sonrasında başlayan (türü ne olursa olsun) metin de “politize” oluyorsa, öykü ve siyasetin çok yakın olduklarını söyleyebiliriz. Tıpkı istasyon ve raylar gibi.

Her ne kadar metaforlar, adlandırmaların tesellisi ya da can simidi de olsa gerçekliğin bir benzerini ya da kurgusunu inandırıcı hale getirmekte yazı dilini geliştiren en önemli etken olmuştur geçmişte.

Bilgi sahası enine boyuna çoğaldıkça ve yaygınlaştıkça metaforlara duyulan ihtiyaç zamanla azalmış, gerçeklik aşırı bilgilerle tanınır ve denetlenir olmuştur. Böylelikle bilginin insani dilimini kaplayan kültürün nihai tanımı da bilgi ve iletişimden yana kullanılmaktadır ne zamandır.

Bütün bunlardan söz ederken bir yandan da edebiyat türlerinin hızlanan iletişim araçları ve yaygınlaşan kültürel nesnelere arasındaki yerini merak etmeden duramıyorum. Edebiyatı kitap medyasından gazete medyasına taşıyan, oradaki verimlerini tekrar kitaba taşıyan ender yazarlardan biriyle, Haşmet Babaoğlu ile öykü yazmak ve siyaset üzerine konuşuyoruz. Babaoğlu son kitabı *Rüyalarını Geri Ver*'de iyi bir yazarın sadece iki nefes arasında eğilebildiği metinlere yer vermiş kanımca. Bu kitaptaki öykülerde hem acilen hem de ihtiyaçtan birçok alarm camı kırılmış bir yazar olarak sanki insanlara şöyle bağıyor: “Kalbinizin oyunlarından sakının!” Hepsi bu kadar değil elbette, ama mesajın da ötesinde, mesajdan daha kısa şeyler yaratmış Babaoğlu, kitabındaki öykülerde. Kalple ilgili yansımalar, sitemler ve aforizmadan daha da uçucu hisler çoğu...

Yazarı, *Rüyalarını Geri Ver*'deki öyküleri baştan aşağı edebiyat alanında değerlendirilmesi gereken kurgular olarak niteliyor. Ama bir şansları olmuş bu öykülerin. Pazar günleri gazete okurunun karşısına çıkmışlar. (Pazar günü gazetelerden çok eklerinin okunduğu bir gerçek artık.) “Bu tarz bizim basınıma çok yabancı bir şey değil,” diyor Haşmet Babaoğlu. “Doğrudan popülerliğe

prim vermeden edebi ürünlerin gazetelerde boy göstermesi 1950'lerin sonuna kadar sürdü, sonra bu uygulama yavaş yavaş söndü. Gazetelerde yer alan öykülerin 'gerçek' olması gerektiğine inanılmaya başlandı. Kurgu öyküler (fiction) yayın yönetmenleri ve patronlar tarafından dar bir kesimin ilgi duyduğu fantaziler olarak değerlendirilmeye başlandı." Babaoğlu'nun çok açık bir tespiti var ki bu da toplumumuzun ve mesleki hayatlarımızın üzerine çok güçlü bir ışık düşürüyor: "Ne gariptir ve trajikomiktir ki, bu süreç haber diye okura sunulan şeylerin gitgide kurgulanmaya başlanmasıyla paralel gelişti."

Bu öykülerin kimileri *Sabah* gazetesinde bazıları da *Vatan*'da yayımlanmış. Gazetede yayımlanmalarına bakılıp öykülerinin az zamanda kurgulandıklarının ve yazıldıklarının düşünülmesine karşı çıkıyor Haşmet Babaoğlu. "Onları 'zamansızlık kurbanı' olarak görmek bence doğru değil. Çünkü onları uzun zaman dilimleri içinde yazdım, tekrar yazdım ve öyle gün ışığına çıkardım. Çünkü her şeyden önce kendim için yazdım onları. Oysa Füsun Akatlı'nın bir vesileyle söylediği gibi 'gazeteci okuru için, okurunu gözeterek yazar.'

Neden yazmak? Haşmet Babaoğlu'nun yoğun ve kalabalık gazetecilik hayatı içinde öykü yazması, buna ciddi olarak eğilmesi cevabımı çok merak ettiğim bir soru. Çünkü biliniyor ki yazarlar okurlarla, halkla mesafeleri azaldıkça bilinen yazarlık odaklarından uzaklaşıyorlar. "Ben kendi hesaplaşmalarım için yazmaya başladım," diyor Haşmet Babaoğlu. "Neden? Çünkü bildiklerim;

psikanalizmiş, yorumbilgisiymiş, şuymuş, buymuş, yetmiyordu bana. İlişkilerin o meddücezirli dünyasında bir anlam bulabilmenin en iyi yolu öykülere, öykülemeye başvurmaktı... Bir öykü kurmak hayatı çerçeveye almak; ona hem can üfleme hem de son vermektir. Bu özelliği öyküyü hayatın çıplak varlığından ayırır. Yazar 'son' bilir; yazar için sayısız son vardır; biten tekrar başlar, tekrar ölür. Ama hayat öyle mi? Belki o yüzdendir birçok insanı ölünce kavrayışımız, anlayışımız, çünkü anlamak da bir kurgudur..."

Haşmet Babaoğlu gibi yüksek kültürlü, geniş okumaları olan bir gazetecinin bir yazar olarak da çeşitli zorluklarının olabilece-

ğini düşünüyorum. Gazeteci, daha çok gündelik siyasetin içindeyken yorum ve analiz için bir yazara göre daha az zaman bulabilir kanımca. Bir yazarın ise zaman bolluğuna rağmen siyasetin gelişmelerine çok yakın olmaması doğru yorum ve analizlere ulaşmasını belki de engellemektedir. Bu çelişki entelektüeller arasında çağımızın önemli sorunlarından biri olamaz mı?

“Başkalarını bilmem,” diye yanıtıyor Babaoğlu. “Ben iyi bir entelektüelin başkalarına fikir satmak, orada burada lafını yapmak için değil, kendi soruları olduğu ve bu sorulara yanıtlar bulmaya ‘mahkûm olduğu’ için okuyan, araştıran, düşünen biri olduğuna inanıyorum. Bu bakımdan sıkıntı çekmedim. Köşe yazılarını ben yazdığımı göre o bende birikenlerin de belki hiç belli bile etmeden yazılara döküldüğünü, okura aktarıldığını sanıyorum. Ama itiraf edeyim ki, haftanın her günü yazmak bazen ciddi biçimde boğucu oluyor.”

İnsan, toplum ve aydın açısından siyasetin özü ve bu özün yer ve şekil değişimlerine nasıl adapte olabileceğine dair sorumu şöyle cevaplıyor Haşmet Babaoğlu: “Siyasetin özü değişmez. Coğrafyası, tarihi ve kılığı kıyafeti değişebilir, ama özü değişmez. Bu öz ‘iktidar ilişkisi ve iktidarla ilişki’den ibarettir. İşte orada, yani her türden iktidar karşısında eşitlik, adalet ve özgürlük arayışı ortaya çıkar. Aydın bu arayışın ada-

mıdır. Bana gelince, eşitliği bir praxis olarak görüyorum. Ama adalet ve özgürlük hem praxis hem de asla elden bırakılmayacak, asla terk edilmeyecek ütopyalardır. Özgürlük aynı zamanda insanın görebileceği en güzel rüyadır... Rüyadır; çünkü iktidar hep vardır, asla silinemez. Yani asla özgür olunamaz; ama o rüya bizi ayakta tutar. Dünyada iki tür uyku vardır: Rüyasında özgürlüğü görenlerin ve görmeyenlerin uykusu...”

Bir Fransız filozof, 20. yüzyılı ‘Sartre yüzyılı’ ilan eden bir kitap yazmıştı. Yani felsefe, siyaset ve edebiyat. Bu ilanından da şu yorum yapıldı: “Aynı bedende bir isyancı ve totaliter. Cezayir Savaşı’na karşı çıkan bir entelektüel ve Castro’yu destekleyen bir yazar.”

“20. yüzyıl Sartre yüzyılı mıydı?” diye soruyor Haşmet Babaoğlu. Bir açıdan bakılırsa, ona göre bu yüzyıl bir Sartre yüzyılıydı.

**“Genel cehaletin yerini bilginin değil de ortalıkta dolaşan malumat
(enformasyon) bombardımanının aldığı bir dünya...
belli bir kültür ve bilgi seviyesinde olgunlaşmış insanların yerini
uzman pratiklerinin aldığı bir dünya...
bu dünyada aydının yeri var mıdır?
Belki bilge büyükbabalar, görmüş geçirmiş
büyükanneler gibi bir şey olacak aydınlılar...
Hoş masallar, manidar meseller anlatacaklar.
Ama o kadar!...”**

Aydın olmak aynı zamanda siyasal bir duruşa sahip olmak sayıldı. O duruş problemlide olsa kaçınılmaz bir duruştu. “Ama bir başka açıdan bakarsanız Freud yüzyılıydı,” diye ekliyor Babaoğlu. “Çünkü ‘bilinçdışı’ diye büyük bir kıtayı keşfettik ve bilincin eylemlerinden hep kuşkulandık, hep derinleri kazıdık. Bütün ‘duruş’ları sorguladık...”

Bundan sonra ne olur? Bu soruyu şöyle yanıtıyor Haşmet Babaoğlu: “Genel cehale-

tin yerini bilginin değil de ortalıkta dolaşan malumat (enformasyon) bombardımanının aldığı bir dünya... belli bir kültür ve bilgi seviyesinde olgunlaşmış insanların yerini uzman pratiklerinin aldığı bir dünya... bu dünyada aydının yeri var mıdır? Belki bilge büyükbabalar, görmüş geçirmiş büyükanneler gibi bir şey olacak aydınlılar... Hoş masallar, manidar meseller anlatacaklar. Ama o kadar!...”

İ M G E K İ T A B E V İ Y A Y I N L A R I

Ursula K. Le Guin'in
bilimkurgu alanındaki usta anlatımının
en güçlü örneklerinden **Yanılsamalar Kenti**

gerçeği yitirişin, düşlere uyanışın, sarı gözlü bir yabancının
varoluşunun gizini arayışının öyküsü.

207 Sayfa
9.5 YTL

Türkçesi: Meltem Tayga

